

არასრულწლოვანთა დანაშაულობის პრევენციის საკითხები

არასრულწლოვანთა დანაშაულობა ზოგადად საზოგადოებაში არსებული დანაშაულობის ნაწილია, რომლის აღმოცენებაზე გარკვეული ფაქტორები ზემოქმედებენ. 14 წლიდან 18 წლამდე პირთა დანაშაულობის შესწავლისას გამოიყენება სოციალ-ფსიქოლოგიური და ზოგად-კრიმინოლოგიური მაჩვენებლები და კატეგორიები. ამავე დროს, უნდა გაანალიზდეს რიგი გარემოებებისა და ფაქტორებისა, რაც საშუალებას მოგვცემს, დავადგინოთ ამ ნეგატიური ფენომენის სპეციფიკა და შევიშუშავოთ მასზე ზემოქმედების აუცილებელი ღონისძიებები. მთლიანობაში, არასრულწლოვანთა დანაშაულობა შესაძლებელია განვიხილოთ, როგორც ისეთი ურთიერთდაკავშირებული ფაქტორების ერთობლიობა, როგორცაა არასრულწლოვანთა ასაკი, მათი სოციალური როლი და სტატუსი, ასევე ფსიქოლოგიური თავისებურებები. არასრულწლოვანთა დანაშაულობას და მის პრევენციას გააჩნია გარკვეული თავისებურებები, რომლებსაც წინამდებარე სტატიაში განვიხილავთ.

არასრულწლოვანთა დანაშაულობასთან ბრძოლის ისტორიული მიმოხილვა მოწმობს იმას, რომ პრაქტიკულად ყველა ეტაპზე კანონდარღვევათა თავიდან აცილება განიხილება, როგორც მთავარი და მეტად ეფექტური მიმართულება. სისხლის სამართლის სასჯელთა გამოყენების შემცირება და, შესაბამისად, პრევენციული ღონისძიებების სფეროს გაფართოება წარმოადგენს სახელმწიფოს გრძელვადიანი სოციალური პოლიტიკის ერთ-ერთ პრიორიტეტულ ამოცანას. არასრულწლოვანთა დანაშაულობის პრევენცია ყოველთვის იყო ნებისმიერი სახელმწიფოს, მათ შორის, საქართველოს სისხლის სამართლის პოლიტიკის შემადგენელი ნაწილი.

შევაჩეროთ ყურადღება არასრულწლოვან დამნაშავეთათვის დამახასიათებელ რამდენიმე ნიშანზე. არასრულწლოვან დამნაშავეთათვის სუბიექტურად უფრო მნიშვნელოვანია უქმი დროსტარება, რომელიც დიდ გავლენას ახდენს პიროვნების ფორმირებაზე. უქმი დროსტარების სპეციფიკა განასხვავებს დანაშაულის ჩამდენ მოზარდებს მათი კანონმორჩილი თანატოლებისაგან. დამნაშავეთათვის დამახასიათებელია თავისუფალი დროის გამოყენების შესაძლო ვარიანტების ნაკლებობა. მაგალითად, შეკითხვაზე, თუ როგორ ატარებენ თავისუფალ დროს არასრულწლოვნები, კანონმორჩილ მოზარდთა 2/3-მა უპასუხა, რომ დაკავებული არიან ტექნიკური შემოქმედებითა და სპორტით. აანალოგიური პასუხი იგივე შეკითხვაზე გასცა კანონდამრღვევთა მხოლოდ 1-15%-მა. ტიპურია, აგრეთვე, ინტერესების არამდგრადობა: სპორტით დაკავება, რომელიც თავისუფალი დროს გატარების ყველაზე უფრო პოპულარული ფორმაა, არასრულწლოვან კანონდამრღვევებში მხოლოდ ხანმოკლე გატაცებას წარმოადგენს. თავისუფალი დროისა და დღესასწაულების უშინაარსოდ გატარება წინ უძღვის დანაშაულის ჩადენას. პიროვნების სოციალ-ნეგატიური ორიენტაციის მექანიზმის განვითარება არასრულწლოვნებში ფორმულირდება, როგორც წესი, მოქმედების გარკვეული ფორმების და არა შინაგანი მოთხოვნილებებისგან. ფაქტობრივად, დროსტარება მყარდება ჩვევაში, რაც აყალიბებს შესაბამის მოთხოვნილებებს.

არასრულწლოვანი კანონდამრღვევებისთვის დამახასიათებელია ისეთი ნეგატიური თვისებები, როგორცაა უხეშობა, გაბოროტება, აგრესიულობა, სიცრუე, უპასუხისმგებლობა, სხვათა მიმართ თანაგრძნობის უქონლობა და სხვა. ამასთან, მნიშვნელოვანია, რომ ადგილი აქვს არა ერთი რომელიმე ამ თვისების, არამედ მთელი მათი კომპლექსის არსებობას. ეს კი მთლიანობაში პიროვნების ზნეობრივი დეფორმაციის მაჩვენებელია. როგორც წესი,

კანონდამრღვევებთან სასწავლო და საწარმოო საქმიანობაში წარმატებების მიღწევისათვის სწრაფვას ენაცვლება დროის უქმად ტარების მოთხოვნილებები და ინტერესები. ასეთ ადამიანებში შეფასებებისა და პრიორიტეტების სისტემა სულ უფრო მეტად ორიენტირდება ჰიპერტროფირებული მოთხოვნილებებისა და ინტერესების მიმართულებით, რომლებიც დაკავშირებულია მოდის აყოლასთან, არაჯანსაღ სურვილებთან, რასაც მოცემულ მიკროსამყაროში ესოდენ დიდი მნიშვნელობა ენიჭება.

ერთერთი უმნიშვნელოვანესი ადგილი, სადაც ბავშვი ყველაზე მეტ დროს ატარებს, სკოლაა. რა კეთდება მეცნიერებისა და განათლების სამინისტროს მიერ იმისათვის, რომ მოზარდებს შორის ძალადობა და დანაშაული შემცირდეს? არასრულწლოვნებში დანაშაულის პრევენციისათვის, საქართველოს პროკურატურასთან ერთად, განათლებისა და მეცნიერების სამინისტრომ 2010 წელი არასრულწლოვანთა დანაშაულის პრევენციის წლად გამოაცხადა, რამაც არასრულწლოვნებში დანაშაულის მინიმუმადე შემცირებას შეუწყო ხელი. ამ მიმართულებით რამოდენიმე ღონისძიების გატარება დაიგეგმა. საქართველოს პროკურატურის წარმომადგენლები სკოლებში ლექციებს ატარებენ სამართლებრივ საკითხებზე, რაც მაღლა სწევს განათლების დონეს და პრევენციის კარგი მექანიზმია. ეს პროექტი მთელი საქართველოს მასშტაბით ხორციელდება, მასში მონაწილეობენ არა მხოლოდ პროკურორები, არამედ პოლიციელები და იურიდიული დახმარების სამსახურის თანამშრომლებიც. სამართლებრივი ცნობიერების ამაღლება ძალიან მნიშვნელოვანია, მაგრამ მხოლოდ ეს ერთი კომპონენტი, ბუნებრივია, არასრულწლოვნებს შორის დანაშაულის დონეს ვერ დასწევს. ამიტომ საქართველოს მეცნიერებისა და განათლების სამინისტრომ სკოლებში ახალი პროექტის პილოტირება მოახდინა, რაც სკოლაში მანდატურების ყოფნას ითვალისწინებს. მანდატურები მეცნიერებისა და განათლების სამინისტროს დაექვემდებარებიან, არ იქნებიან პოლიციელები და არც რაიმე კავშირი არ ექნებათ მათთან. ისინი, ერთი მხრივ, დისციპლინას დაიცავენ სკოლაში, მეორე მხრივ კი, ითანამშრომლებენ მშობლებთან და სკოლის დირექციასთან, მისცემენ მათ რეკომენდაციებს, იმსჯელებენ დისციპლინარულ სასჯელზე ქცევითი პრობლემების მქონე ბავშვების მიმართ და სხვ. მანდატურები საკმაოდ მკაცრად იქნენ შერჩეული. მათ შეიძლება, მხოლოდ საშუალო განათლებაც ჰქონდეთ, მაგრამ მანდატური ფსიქიკურად მდგრადი უნდა იყოს, მისთვის აუცილებელი უნარ-ჩვევების განვითარებაზე კი საქართველოს პროკურატურასთან ერთად განათლებისა და მეცნიერების სამინისტრო ზრუნავს. პოლიციის აკადემიამ სპეციალური პროგრამით, მოამზადა მომავალი მანდატურები. ვფიქრობთ, რომ ეს ინსტიტუტი ძალიან შეუწყობს ხელს სკოლაში დანაშაულის პრევენციას.

მანდატურების ინსტიტუტის შექმნას საზოგადოებაში არაერთგვაროვანი რეაქცია მოჰყვა. მშობელთა ნაწილი დამშვიდდა, - დარწმუნებული ვიქნები, ჩემს შვილს არავინ არაფერს დაუშავებსო. ნაწილმა კი მანდატურთა შემოსვლით მოზარდებში დანაშაულის პრევენციის 100%-იანი გარანტია ვერ დაინახა. მიზეზი მარტივია: მანდატურებმა სკოლებში სიტუაციის განეიტრალება რომც მოახერხონ, სკოლის გარეთ ყოველგვარ პასუხისმგებლობას იხსნიან. შესაბამისად, მოსალოდნელია, სკოლაში დაწყებული წყენა ქუჩაში ჩხუბის სცენამ ჩაანაცვლოსო. გარდა ამისა, მოზარდის მუდმივი დევნა შეუძლებელია. შესაბამისად, დანაშაულის პრევენციისთვის ალტერნატიული გზის მოძებნაც უნდა მოხერხდეს. მთავარი ისაა, რომ მას „გარჩევებში“ მონაწილეობის მიღების ან თუნდაც, ქუჩაში უსაქმოდ დგომის სურვილი გაუქრეს.

სკოლებში ხშირია უფროსკლასელების მხრიდან უმცროსკლასელებზე ზეწოლა ფულის გამოძალვის მიზნით. სწორედ ამიტომ, "უსაფრთხო სკოლის" ერთ-ერთი კომპონენტი სკოლის ტერიტორიაზე ნაღდი ფულის ხმარებიდან ამოღებაა. სკოლის სასადილოებში აღარ მოხდება ნაღდი ფულის გადახდა, ფულის ნაცვლად ბავშვებს პლასტიკური ბარათები ექნებათ, რომელზედაც მშობელი თანხას ჩარიცხავს.

დიდი მნიშვნელობა აქვს იმ კონკრეტული წყაროს გამოვლენასა და აღკვეთას, რომელიც უარყოფით ზეგავლენას ახდენს ახალგაზრდობაზე. აქ იგულისხმება ადმინისტრაციული ზედამხედველობა იმ პირთა საქმიანობაზე, რომლებიც გასამართლებული იყვნენ საშიში დანაშაულის ჩადენისათვის. ასევე, საჭიროა იმ პირთა პასუხისგებაში მიცემა, რომლებიც ცეცხლსასროლ და ცივ იარაღს აკეთებენ და ინახავენ, ავრცელებენ პორნოგრაფიულ სურათებს, აწყობენ გარყვნილების ბუნაგს და ა.შ.

არასრულწლოვნის მიერ ჩადენილი დანაშაულის გამოძიებისას დიდი მნიშვნელობა აქვს მისი პიროვნების შესწავლას. საჭიროა სრულყოფილად გაირკვეს მისი ცხოვრების პირობები ოჯახში, უნდა დადგინდეს მეგობართა წრე, ვისთანაც იგი ატარებს თავისუფალი დროის უმეტეს ნაწილს, შესწავლილი უნდა იქნეს მისი ინტელექტუალური განვითარების დონე, მისწრაფებები, ინტერესები, ხასიათის დადებითი და უარყოფითი თვისებები და ა.შ. ყურადღება უნდა მიექცეს იმასაც, თუ როგორ ასრულებს არასრულწლოვანი დავალებებს, როგორია მისი დამოკიდებულება ამხანაგებთან და სხვა პირებთან, ასრულებს თუ არა საზოგადოებრივ დავალებებს და ა.შ. თუ პიროვნება არ სწავლობს, ასეთ შემთხვევაში გამორკვეულ უნდა იქნეს, თუ როდის და რა მიზეზით მიატოვა სწავლა. ამასთან უნდა დადგინდეს, ხომ არ ჩაუდენია ადრე დანაშაული, ან იყო თუ არა შემჩნეული საზოგადოებრივი წესრიგის დარღვევაში და რა ღონისძიებები გატარდა მის მიმართ.

იმ პირებს შორის, რომელთა ცხოვრების წესი, ქცევა და ურთიერთობის მანერა ცალკეულ ადამიანთან და საზოგადოებასთან რეალურ შესაძლებლობას ქმნის დანაშაულის ჩადენისათვის, უნდა ჩატარდეს ახსნა-განმარტებითი მუშაობა. გადაცდომის ხასიათის შესაბამისად, გამოყენებულ უნდა იქნეს საზოგადოებრივი და ადმინისტრაციული ზემოქმედების ღონისძიებები. ვინაიდან ახალგაზრდა სამართალდამრღვევთა მიერ დანაშაულის ჩადენა მნიშვნელოვანწილად ქუჩებში, პარკებსა და საზოგადოებრივი თავშეყრის ადგილებში ხდება, მისი თავიდან აცილებისათვის არსებითი მნიშვნელობა აქვს საპატრულო სამსახურის მუშაკთა სათანადოდ ორგანიზებულ მუშაობას.

არასრულწლოვნის ან ახალგაზრდა თაობის მიერ დანაშაულის ჩადენას უპირატესად კანონების არცოდნა იწვევს. ამიტომ, საჭიროა ჩვენს ახალგაზრდობას საშუალო სკოლის დამამთავრებელი კლასებიდან შევასწავლოთ კანონმდებლობის საფუძვლები. ყველა ახალგაზრდა მტკიცედ უნდა ერკვეოდეს ისეთ საკითხებში, როგორიც არის ადამიანის უფლებანი და მოვალეობანი, თუ რა არის ჩვენ საზოგადოებაში ნებადართული და რა აკრძალული, როგორია პასუხისმგებლობის ზომა და ხარისხი სამართალდარღვევის შემთხვევაში.

ამ საქმიანობას უნდა ჰქონდეს მიზანმიმართული ხასიათი და განხორციელდეს ბავშვთა და მოზარდთა აღზრდის ყველა სფეროში მონაწილე ორგანოებისთვის დამახასიათებელი სპეციფიკური საშუალებებითა და მეთოდებით. საქმე ეხება ძირითადად მოზარდთა ოჯახური, სასკოლო და შრომითი აღზრდის ნაკლოვანებების მიზანმიმართულ აღმოჩენას, აგრეთვე, დანაშაულთან ბრძოლის მწარმოებელი ორგანოების საქმიანობის ეფექტურობის ამაღლებას. აღნიშნული პრობლემების გადაჭრის კონცეპტუალური საფუძვლები და კონკრეტული ღონისძიებები ასახულია საქართველოს ნორმატიულ-სამართლებრივ აქტებში. აქ იგულისხმება: კანონდამრღვევი ბავშვებისა და მოზარდების სახელმწიფო პროფილაქტიკური სისტემების ფუნქციონირებისათვის შესაბამისი პირობების შექმნა. ბავშვებთან და მოზარდებთან უმეთვალყურო და სარეაბილიტაციო სამუშაოს შემსრულებელი ორგანოების აღჭურვა აუცილებელი მოწყობილობებითა და ავტოტრანსპორტით. თანამედროვე პირობებში ბავშვთა და მოზარდთა სამეცნიერო-

მეთოდური პროფილაქტიკის საფუძვლების შემუშავება; პროფილაქტიკური სისტემის კადრებით უზრუნველყოფა.

ყველა ამ გადაწყვეტილებას აქვს პრინციპული ხასიათი კიდევ იმიტომ, რომ მთელ პასუხისმგებლობას აკისრებს ერთი რომელიმე კონკრეტული ტერიტორიის რომელიმე კონკრეტულ ადმინისტრაციას. სწორედ ხელისუფლების რეგიონული ორგანოების ადმინისტრაციაა მოწოდებული მუდმივად იქონიოს ეს საკითხი მხედველობის არეში, წარმართოს და კორდინირება გაწიოს კანონდარდვევასთან ბრძოლაში სხვადასხვა ორგანოებისა და დაწესებულებების, სამართალდამცავი ორგანოების, მთელი საზოგადოების, შრომითი კოლექტივების, ოჯახისა და სკოლის ძალისხმევას და ამისათვის აქტიურად გამოიყენოს ორგანზაციული, ეკონომიკური, და იდეოლოგიური საშუალებები. ამ მიმართულებით პროფილაქტიკური სამუშაო კომპლექსურად უნდა წარმოებდეს გეგმიურ, სისტემურ-მიზნობრივ საფუძვლებზე.

ქვეყნის ხელმძღვანელობის გადაწყვეტილებებში ხაზგასმულია, რომ ყველა სახელმწიფო საზოგადოებრივი ორგანიზაციის ძალისხმევა კონცენტრირებული უნდა იქნეს ინდივიდუალურ აღმზრდელობით-პროფილაქტიკურ საქმიანობაზე, ადამიანის ცნობიერების გარდაქმნაზე, რაც განავითარებს მის შინაგან კულტურას გააჯანსაღებს ოჯახურ ურთიერთობებს.

დანაშაულთან ბრძოლის პრობლემები თანმდევი ნეგატიური გამოვლინებებით არ შეიძლება მხოლოდ ამკრძალავი მეთოდებით იქნეს თავიდან აცილებული. როგორც წესი, ეს ღონისძიებები არამცთუ არ იძლევა პოზიტიურ შედეგებს, პირიქით, შემდგომში ახალ პრობლემებს ბადებს.

არასრულწლოვანთა დანაშაულობასთან ბრძოლაში კანონმდებლობა შესაბამისი ორგანოების პროფილაქტიკურ საქმიანობას ფართოდ მიმართავს არამხოლოდ ბავშვებსა და მოზარდებზე, არამედ, უპირველეს ყოვლისა, ოჯახური და სხვა მიკროგარემოს გაჯანსაღებისაკენ.

ამ მიზნით მრავალი წლის მანძილზე გამოიყენება ღონისძიებები, რომლებიც მიმართულია მზრუნველობამოკლებული ბავშვებისა და მოზარდების დროულ გამოვლინებაზე, ქორწინების **სამართლებრივი** რეგულირების საკითხის გაუმჯობესებაზე, ბავშვების ოჯახებში აღზრდაზე, მშობელთა პასუხისმგებლობის ზრდაზე, პედაგოგიური მეთვალყურეობის გაუმჯობესებაზე, თავისუფალი დროის ჯანსაღ გამოყენებაზე; მშობელთა და არასრულწლოვანთა შორის სამართლებრივი და პედაგოგიური პროპაგანდის წარმოებაზე და ა.შ.

იმისათვის, რომ გაძლიერდეს არასრულწლოვან დამნაშავეებთან ბრძოლის შედეგები, აგრეთვე არსებითად გაუმჯობესდეს ნაკლებად უზრუნველყოფილ ოჯახებში ბავშვებისა და მოზარდების ცხოვრების პირობები, საჭიროა მუდმივი მიზანმიმართული ძალისხმევა. მათი რეალიზაციის არსი მდგომარეობა იმაში, რომ ქვეყანაში შეიქმნას პრინციპულად ახალი ვითარება, როცა არ იქნებიან მიტოვებული ბავშვები არც ბავშვთა სახლებში, არც სკოლა ინტერნატებში, არც სპეციალურ სკოლებში, არც ინვალიდ ბავშვთა დაწესებულებებში, არც ქუჩაში, არც ოჯახში.

სოციალური უზრუნველყოფის არსი – ეს არის ადამიანის დახმარება ინდივიდუალურ პიროვნულ დონეზე, რათა მან შეძლოს გადაჭრას საკუთარი ცხოვრებისეული პრობლემები როგორც კანონით დადგენილი შემწიებების, ისე ფსიქოლოგიური, იურიდიული და სოციალურ-საყოფაცხოვრებო მომსახურების გამოყენებით, რაც მას საშუალებას მისცემს, მოახდინოს შინაგანი თვითდახმარების პონტენციალის გააქტივება. [9]

ინდივიდუალური პრევენციის ღონისძიებები მიმართულია კონკრეტული პირის დანაშაულის პროფილაქტიკისკენ. შესაბამისად, ისინი უნდა ითვალისწინებდნენ პიროვნების თავისებურებებს, მისი საცხოვრებელი გარემოს სპეციფიკას. ინდივიდუალური პრევენციის წარმატება დამოკიდებულია პროფილაქტიკური საქმიანობის მდგომარეობაზე მთლიანად საზოგადოებაში, რეგიონში, კოლექტივში, პატარა ჯგუფებში. როგორ სრულყოფილადაც არ უნდა გატარდეს აღნიშნული ღონისძიებები, როგორც არ უნდა გაისარჯოს საზოგადოება, საჭირო ეფექტს ვერ მივიღებთ, თუ არ გავითვალისწინებთ კონკრეტული პიროვნების სპეციფიურ თავისებურებებსა და ცხოვრების პირობებს.

ძალიან მნიშვნელოვანია დაწყებითი სკოლის როლიც, რადგან მოზარდობის ასაკის პრობლემები 6-7-8 წლის ასაკიდან იღებს სათავეს. უკვე დაწყებით კლასებში ექმნებათ ბავშვებს სირთულეები და აქ ძალიან დიდი მნიშვნელობა ენიჭება მასწავლებლის პროფესიონალიზმს. ძალიან ბევრი რამ მასწავლებელზეა დამოკიდებული. სკოლის მასწავლებელმა უნდა შეძლოს რთული ბავშვის პრობლემებთან გამკლავება. სკოლაში, ჩვეულებრივ, ბევრი ცელქი ბავშვია, მაგრამ, თუ სწორად ვიმუშავებთ, ეს სიცელქე დანაშაულში არ გადაიზრდება. თუკი ბავშვი ჩამორჩება სასწავლო პროცესს, მასწავლებელს უნდა შეეძლოს ინდივიდუალური პროგრამა შესთავაზოს მას.

მანც რით შეიძლება არაწიგნისმოყვარული, არაერუდირებული, „ქუჩის გარჩევების“ მოსურნე მოზარდის დაინტერესება? ამ კითხვაზე ერთადერთი, უალტერნატივო პასუხი არსებობს: კომპიუტერთ... მაგრამ აქ მეორე საშიშროება იჩენს თავს. ამ ასაკის ბავშვისთვის, კომპიუტერი ნარკოტიკივითაა...

სკოლებში ინფორმაციული ტექნოლოგიების გაკვეთილის მიმდინარეობის პროცესში ინტეგრაცია ბოლო რამდენიმე წელია მიმდინარეობს. თავის დროზე ზოგადსაგანმანათლებლო დაწესებულებებში ამ სიახლის დანერგვას პედაგოგებსა თუ მშობლებში არაერთგვაროვანი რეაქცია მოჰყვა. თუმცა, ციფრული ტექნოლოგიების აუცილებლობა საზოგადოების განვითარების ხელშეწყობის საქმეში ყველამ აღიარა. ინფორმაციული ტექნოლოგიების გამოყენება ბავშვებისთვის საინტერესო რომ გამხდარიყო, ჯერ „ირმის ნახტომმა“, ახლა კი „ინოვაციურ სისტემათა ინსტიტუტმა“ სხვადასხვა პროექტი შემოგვთავაზა. საგულისხმოა, რომ ამ ტიპის პროექტებში განსხვავებული ინტერესებისა და ხასიათის მქონე ბავშვების ჩაბმა მოხერხდა.

როგორც დათო ღვინერია აღნიშნავს: „ბავშვებს, რომლებიც გამოვლენ საპყრობილიდან და რომლებიც პრობაციაში არიან, საზოგადოებაში დაბრუნების მექანიზმი უნდა შევთავაზოთ, რომელმაც რეციდივის შემცირება უნდა უზრუნველყოს. ერთ-ერთი უმთავრესი აქ მათი თავისუფალი დროის ორგანიზებაა და არამართო დასაქმების კუთხით. გაეროს ბავშვთა ფონდს, კონვენციიდან გამომდინარე, არ შეიძლება ჰქონდეს ისეთი ხედვა, რომ ბავშვმა დიდი დრო მოახმაროს ფიზიკურ ან სხვა სახის შრომას. ჯობია ითამაშოს, ფიზიკურად და გონებრივად განვითარდეს. წელს ავიყვანეთ ქართველი კონსულტანტი, რომელიც თბილისისა და რუსთავის მასშტაბით იმ სერვისებს აღწერს, რომლებიც შეიძლება ბავშვებს უფასოდ ან მინიმალურ ფასად შევთავაზოთ. აქ იგულისხმება ნებისმიერი პროგრამა, რომელიც ხელს შეუწყობს ბავშვის ფიზიკურ, გონებრივ, ეთიკურ განვითარებას და ზოგიერთ სხვა პირობასაც დააკმაყოფილებს, კერძოდ, პროგრამა არ უნდა ფინანსდებოდეს მიუღებელი წყაროდან, დანიშნულების ადგილზე ტრანსპორტით ადვილად უნდა ხერხდებოდეს მისვლა და ა. შ. აღნიშნულის განხორციელების მიზნით ჯერ საინფორმაციო ბაზა შეიქმნება, შემდეგ უნდა შეირჩეს სახელმწიფო სტრუქტურა, რომელსაც გადავცემთ ამ ინფორმაციას. საინტერესო მოლაპარაკებები გვაქვს თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტთან, პრობაციაში მუშაობას უნივერსიტეტდამთავრებული სოციალური მუშაკები დაიწყებენ.“

გამოყენებული ლიტერატურა

1. საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსი. 2009. თბილისი: რაიზი.
2. საქართველოს სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსი. 2009. თბილისი: რაიზი.
3. საქართველოს სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსი. 2010. თბილისი: ბონა კაუზა
4. ბარაბაძე თ. (მთავარი რედაქტორი). 2008. *იურიდიული ენციკლოპედია*. თბილისი: მერიდიანი.
5. გაბისონია ი. 2002. *სისხლის სამართლის საქმეთა განხილვა სასამართლოში*. თბილისი: მერიდიანი.
6. გოგშელიძე რ. (რედაქტორი), ავტორთა კოლექტივი. 2008. *სისხლის სამართლის პროცესი*. თბილისი: სტ. შპს გაზ. »საქართველოს მაცნე«.
7. ტურავა მ. 2008. *სისხლის სამართალი (ზოგადი ნაწილის მიმოხილვა)*. თბილისი: ბონა კაუზა.
8. ხიდაშელი ნ. 2010. მრგვალი მაგიდა. *სოლიდარობა*. 12. გვ. 4-12.
9. Иншаков С. М. 2002. Криминология, М., “Медгиз”
10. Сибиряков С. Л. 1998. *Предупреждение девиантного поведения молодежи*. Волгоград: “Фирма Гардарика”

Sopho Loladze
Grigol Robakidze University

Issues of Prevention of Minors' Criminality

Summary

Minors' criminality in general is the part of the criminality existing in society the origin of which was definitely influenced by certain factors definitely. While studying the criminality of persons between the ages 14 – 18, social-psychological and general criminological indicators and categories are used. At the same time a number of circumstances and factors should be analyzed what will enable us to determine the specificity of this negative phenomenon and develop the inevitable measures of influence on them.

In general, minors' criminality can be discussed as the integrity of the interrelated factors such as minors' age, their social role and status and psychological peculiarities. Minors' criminality and its prevention have certain peculiarities which are discussed in the given article.

The historical review of the struggle against minors' criminality confirms that practically the avoidance of delinquency on all stages is discussed as the main and more effective direction. Reduction of the use of penalty of criminal law and accordingly, the expansion of preventive measures, is one of the priorities of the long term social policy of the state.

Prevention of minors' criminality always was the component part of the criminal law policy of any state, among them of Georgia.

Idle waste of time is subjectively more important for underage culprits what has a great influence on a person's formation. Specificity of the idle waste of time distinguishes juveniles committing delinquency from law-abiding peers. Culprits are characterized by the lack of the available options of using free time. For example, on the question, if how do they spend free time 2/3 % of law-abiding juveniles answered that they are busy in technical creation and sport. Only 1-15% of lawbreakers gave the similar answer. Instability of common interests is also typical: going in for sport, which is the most popular form of spending free time, in underage guilty is only short ardour for underage lawbreakers.

Idle waste of free time and holidays precedes committing crime. Development of the social and negative orientation mechanism in juveniles is formulated, as a rule, by certain forms of action and not from inner demands. Actually, pastime becomes a habit, which forms corresponding requirements.

Such negative characteristic features as rudeness, animosity, aggression, falsehood, irresponsibility, absence of condolence towards others, etc. are typical of minor lawbreakers. It is also significant that there exists not only one of these features, but the whole complex of these features. Namely this indicates an individual's moral deformation.

For preventing minors' crime, the Ministry of Education and Science of Georgia together with the Prosecutor's Office of Georgia enounce 2010 as the year of prevention of minors' crime what conduced to minimum minors' criminality. Several measures are planned in this direction. The representative of the Prosecutor's Office of Georgia deliver lectures about jurisprudence issues at schools what develops the education level and is a good mechanism of prevention. But only this component cannot lower the criminality level among minors.

Thus, the Ministry of Education and Science of Georgia begins piloting a new project at schools which implies establishing the institution of Resource Officers at school. Resource Officers will submit to the Ministry of Education and Science; they will not be the police and will not have any kind of relation with them. On the one hand they will look after the discipline at school, on the other hand, they will collaborate with parents and the school administration; if a child has behavioral problems, they will give recommendations, discuss the issues of disciplinary punishment, etc. We think that this institute will contribute to crime prevention.

Society's response to establishment of this institution was various. Part of the parents calmed down, part of them could not see 100% guarantee of the crime prevention among juveniles.

At schools senior pupils often press juniors to extort money from them. Thus, one of the components of a "safe school" is to forbid pupils to use cash on the school territory. Cash payments will no longer be in use in school canteens, instead of money children will have plastic cards on which parents will transfer money.

While investigating a crime committed a minor, it is important to study his/her personality. His/her living conditions, circle of friends with whom he/she spends most of his/her free time, the level of his/her intellectual development, aims, interest, positive and negative features, etc. should be thoroughly investigated.

Attention should be paid to the fact how a minor performs his/her tasks, his/her relations with friends and other people, whether he/she performs public tasks, etc. If an individual does not study, it should be found out when and why he/she quit studying. It should also be ascertained whether he/she has ever committed a

crime, or whether he/she has ever been noticed in violation of the public order and what measures have been carried out against him/her. As young delinquents commit crimes mostly in streets, parks and other public place, the organized work of patrol police is of utmost importance to avoid such crimes.

Crimes committed by minors or young generation are mainly caused by the nescience of laws. That is why young people should be taught the fundamentals of law from secondary school's final classes. Each young person should be aware of such issues as human rights and obligations, what is allowed and what is forbidden in our society, what is the size and quality of responsibility in case of tort.

In the decisions made by the leadership of the country is underlined that all efforts of every state public organization should be concentrated on individual educational-preventive activities, transformation of a human's consciousness and psychology what will developing his/her inner culture and improve family relationships.

The problems of struggle against crime cannot be avoided only with prohibitive methods. As a rule, such measures do not give positive results; contrariwise, later they cause new problems.

In order to strengthen the results of struggle against minor culprits and also to considerable improve the living conditions of children and teenagers from poor families, constant purposeful effort is necessary. The essence of their realization is to create principality new conditions in the country when there will be no abandoned children either in children's houses, boarding schools, special schools, invalid children's establishments, or in the streets and family.

How is possible to awake such children's interest who are not book lovers, who are not erudite and who like "street discussions"? The only answer to this question is: computer... But computers cause another danger: children become computer edict. Integration at the lessons of IT Technologies started several years ago. At first parents' and school teachers' response to this novelty was various. Though, everybody admitted the necessity of digital technologies for the development of society. In order the use of IT Technologies to become more interesting to children, at first "the the Milky Way" and now "the Institute of Innovative Systems" proposed us different projects. It is important that children of different interests and features were involved in these projects.

The role of elementary school as well as a teacher's professionalism is also very important because children's problems already start at the age of 6, 7 or 8. Dato Gvineria notes: "Children who are released from prison and are passing the probationary treatment should be offered the mechanism of returning to society. This will decrease repeated commission of an offence. One of the main things is to correctly organize their free time and not only by giving him/her a job. According to the convention, the UN children's fund should not consider that a child must spend much time for physical or other kind of work. It is preferable for a child to play and develop physically as well as intellectually.